

برخی دسته های عزاداری در روزهای محرم و صفر با کتاب از مردم پذیرایی می کنند

توسعه فرهنگ با موکب‌های عزاداری

مریم محبی

گفت‌وگو

دو ماه محرم و صفر امسال هم دارد به روزهای پایانی اش نزدیک می شود و درست مثل دهه اول، هیئت‌ها و دسته‌ها و موکب‌های عزاداری در دهه آخر، مقصّل تر و باشکوه‌تر به تدارک و اجرای برنامه‌های دینی و مذهبی خود مشغول اند. زیست منحصر به فرد مردم در این دو ماه، با همین هیئت‌های عزاداری که در گوشه گوشه شهر علم شده تعریف شده، با همین پرچم‌ها و پارچه‌های سیاهی که در معابر و خیابان‌ها به چشم می خورد و با جای‌ها و سماورها و بلورهای نبات داخل استکان‌ها و صدای نوحه‌ها و روضه‌هایی که در گوش شهر می پیچد. داستان موکب‌های عزّا و مردم اما فقط به همین استکان‌های چای و پرچم‌های سیاه ختم نمی‌شود. در این میان، کسانی هم هستند که تلاش می کنند روزهای سوگواری محرم و صفر، مخصوصا دهه اول محرم و دهه آخر صفر را با برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی در حوزه کتاب و کتاب خوانی گره بزنند. مشهدی‌ها این روزها هم‌زمان با اینکه شاهد خیل عظیم زائران پیاده از جای جای کشور هستند که به نیت زیارت ولی نعمتشان، امام رضا^(ع)، پا در این صحن و سرا گذاشته‌اند، سعی می کنند با ارائه خدمات فرهنگی نظیر معرفی و توزیع کتاب‌های مرتبط با این فضا، به غنای این روزها بیفزایند. در این شماره به سراغ دو تن از فعالان فرهنگی شهرمان رفتیم که در حوزه کتاب و کتاب خوانی فعالیت می کنند و سهم خود را در پاسداشت این روزها با معرفی و فروش کتاب می‌پردازند. صالح مدرس زاده که عمده فعالیت خود را در شبکه‌های اجتماعی و به صورت مجازی انجام می‌دهد و رضا فضائی که می گوید در دهه اول محرم با کتاب هایش در جای خانه امام هادی^(ع) در میدان سعدی حضور داشته است.

- هم مشاوره هم توزیع و فروش

صالح مدرس زاده می گوید چهار سال است به صورت جدی مشغول مشاوره کتاب و ترویج کتاب‌خوانی است. چهار سالی که البته غیر از همه آن سال هایی است که در کودکی و نوجوانی با کلمه و کتاب دم‌خور بوده. او به صورت جدی از محرم ۹۹ کارش را شروع کرده و این گونه بر ایامن توضیح می‌دهد: «از سال ۹۸ با مجموعه‌ای که حجت الاسلام علی شاملو راه‌اندازی کرده بود همکاری داشتم. او خودش در حوزه ترویج کتاب و کتاب‌خوانی فعالیت می کرد و من هم با توجه به سابقه و علاقه مندی‌ام به این زمینه، مصمم شدم تا برای این قبیل فعالیت‌های بیشتر از قبل وقت بگذارم. بعد از گذشت یکی دو سال خودم در فضای مجازی مشغول به مشاوره کتاب و توزیع آن شدم.» او درباره اینکه خودش و تیمش دقیقاچه کاری انجام می‌دهند می‌گوید: «برای انتخاب و خرید کتاب به مخاطبان مشاوره می‌دهیم و فروش کتاب هم داریم. به عنوان مثال اگر کسی در زمینه تربیت فرزند یا مسائل اعتقادی به چالش خورده و دنبال کتابی در این زمینه است، ما اورا راهنمایی می‌کنیم. درواقع ما متناسب با دغدغه‌های قشر کتاب‌خوان و رصد‌های که از قبل انجام داده‌ایم و با استفاده از تجربیات گذشته، به فعالیت‌مان ادامه می‌دهیم.»

- مهم ایجاد یک فضای گفت‌وگو محور است

یکی از دغدغه‌های همیشگی فعالان فرهنگی به‌ویژه در حوزه ترویج آیین‌های دینی و مذهبی، گسترش نفوذ آن به اقصی نقاط کشور و حتی خارج از مرزهای کشور است. دغدغه‌ای که مدرس زاده با وجود مخاطبان خارج از کشور به نوعی از تحقق یافتن آن صحبت می‌کند: «ما به خیلی از کشورهای دیگر چون آلمان، استرالیا، لبنان، پاکستان و... هم ارسال کتاب داشته‌ایم. کوچک‌ترین روستاها و مناطق مرزی هم به همین صورت، و در این میان باید بگویم ۶۰ درصد سفارش‌های ما از خود پایتخت است.» این مشاور کتاب ادامه می‌دهد: «تفاوتی که ما ایجاد کرده‌ایم درواقع فراهم آوردن یک فضای گفت‌وگو محور است. مخاطب می‌تواند از ما مشاوره بگیرد و ما هم راهنمایی اش می‌کنیم. به عنوان مثال خیلی‌ها

رضا فضایی:
مهم این است که از مخاطب‌های عام به تعدادی مخاطب خاص برسیم که برای کتاب وقت بگذار

شاید ندانند به دنبال اغتشاشات اخیر و شهادت آرمان علی‌وردی، کتابی درباره او به چاپ رسیده‌است. ما افراد را با چنین کتاب‌هایی آشنا می‌کنیم و ویژگی هایش را هم برایشان مشخص می‌کنیم. به عنوان مثالی دیگر، به پنهان تقریظی که رهبر معظم انقلاب بر کتاب «سرباز روزنهم» نوشتند، مابقی کتاب‌ها در باره شهید مصطفی صدرزاده را هم به مخاطب معرفی کردیم. از مجموعه این فعالیت‌های از خورد‌های خوبی هم گرفتیم. مخاطب نسبت به مجموعه احساس تعلق خاطر و وفاداری می‌کند.»

فرصتی برای پاسخ به یک سؤال اساسی اما مسئله و تمرکز اصلی در این قبیل اقدامات فرهنگی چیست؟ این فعال فرهنگی می‌گوید: «تمرکز امسال ما، به‌ویژه از عید غدیر به بعد و در روزهای سوگواری برای امام حسین^(ع)، مسئله نشناختن امام زمان^(عج) است. دقیقا به همین دلیل و با هدف شناخت بیشتر امام عصر، روی دو کتاب سرمایه‌گذاری کردیم. هم به لحاظ اقتصادی و هم به لحاظ تبلیغاتی. کتاب «حضرت حجت^(ع)» که در واقع بیانات آیتا... بهجت است و یکی از بهترین کتاب‌ها برای آشنایی بیشتر با موضوع مهدویت.

«ایران در عصر امامان» نیز کتاب دیگری است که درواقع یک دایره المعارف مصور است و شعار ما این است که باید در منزل هر شیعه وجود داشته باشد. با وجود قیمت زیاد این کتاب، توانستیم صدها جلد آن را در همین محرم و صفر به مخاطبان عرضه کنیم.» او صحبت‌هایش را این گونه ادامه می‌دهد: «هر سال مهم‌ترین دغدغه و سؤال مردم این است که علت وقوع حادثه عاشورا چیست؟ بسیاری از مشکلاتی که ما در جامعه با آن روبه‌رو می‌شویم با پاسخ درست به این سؤال ممکن

چند خطی درباره کتاب «زندگینامه تحلیلی فردوسی»

باریک بینی بر آستان حکیم توس

است)، و ده‌ها برجستگی ریز و درشت دیگر که انصافا گنجاندن آن‌ها در کتابی چنین کم حجم، حاصل تیزهوشی و پختگی نویسنده است. کتاب شش فصل دارد با عناوین بررسی نوشته‌ها، پیشینه و پیشروان، دوران شکل‌گیری، تاریخ نگار ایران باستان، دوران شکوفایی و یادگاری جاویدان، که پس از معرفی و بررسی منابع مهم و قابل اتکا و اعتنا پیرامون شاهنامه و خالق آن در فصل نخست، در فصل دوم، به منابع در اختیار فردوسی برای خلق شاهنامه و همچنین، شاعران و نویسندگان پیشرو در زمینه ماندگار کردن تاریخ ایران باستان می‌پردازد. جالب است بدانیم که نخستین کسی که شرح منظومی به نام شاهنامه، بر اساس وقایع‌نامه‌های کهن و به فارسی نوسود، مسعودی‌مروزی (۳۰۰ هجری قمری) بود. یک‌نسل بعد، ابوعلی بلخی شاهنامه طولانی تری سرود. سومین و مقصّل ترین وقایع‌نامه را ابو مؤیّد بلخی با عنوان شاهنامه بزرگ گرد آورد. در نهایت ابومنصور محمد، پسر عبدالرزاق، فرمان گردآوری کتاب شاهان را داد که به شاهنامه ابومنصوری معروف شد. این متن منثور که متأسفانه ناپدید شده و تنها مقدمه‌اش باقی مانده‌است، منبع اصلی فردوسی در سرایش شاهنامه بوده است. (ص ۵۲ و ۵۳)

فصل سوم که خود دارای سه بخش است (تربیت و شخصیت [فردوسی] / دین فردوسی / اوایل زندگی)،

زمینه و زمانه پیش از این اثر سبک را می‌کند و دو فصل چهارم و پنجم، به شکلی جزئی‌نگر و دقیق، فرایند سرایش شاهنامه را قبل از به قدرت رسیدن

است دیگر مطرح نشود، از جمله حوادثی که طی یک سال گذشته در جامعه وجود داشت. اگر فلسفه عاشورا درک می‌شد این اتفاقات نمی‌افتاد. ما کسب و کارمان را با کتاب «پس از بیست سال» که درباره قیام عاشورا است شروع کردیم و از سال ۹۹ تا امروز ۴ هزار نسخه‌اش را فقط مجموعه ما فروخته‌است. این نشان‌دهنده تمایلی است که مردم به کشف علت واقعه عاشورا دارند.»

● «چشمه‌های بهشت»: ویژه دهه آخر صفر مدرس زاده می‌گوید مجموعه فرهنگی شان برای دهه آخر صفر هم یک برنامه ویژه دارد: «این روزها داریم روی یکی از کتاب‌های انتشارات به نشر به نام «چشمه‌های بهشت» کار می‌کنیم که یک منبع خوب برای شناخت بیشتر و کامل‌تر امام رضا^(ع) محسوب می‌شود. علاوه بر این، سلسله جلساتی نیز برای بحث و تحلیل پیرامون کتاب‌ها یا مسابقات کتاب‌خوانی نیز برگزار می‌شود. پیش از این نیز نذر فرهنگی برای کودکان محروم انجام شده است. مجموعه «قهرمانان کر بلا» که یک مجموعه ۹ جلدی برای کودکان بالای ۵ سال است و در هر جلد آن یکی از قهرمانان کر بلا معرفی شده است، با سرمایه‌گذاری مردم در حاشیه شهر و برخی خیریه‌های تحت پوشش کمیته امداد به دست کودکانی رسید

که نیازهای فرهنگی‌شان کمتر مورد توجه قرار گرفته بود. هزار جلد از همین مجموعه قهرمانان کر بلا به همت مردم توزیع شد.» او در انتهای صحبت‌هایش این نکته را هم ذکر می‌کند که: «کتاب‌هایمان فقط به کتاب‌های آیینی و مذهبی محدود نمی‌شود. رمان، داستان، تاریخ، روان‌شناسی، نجوم، مباحث مرتبط با علوم طبیعی و موضوع‌های دیگر هم در بین کتاب‌ها وجود دارد. علاوه بر این، ما یک کار گروه ویژه هم برای کتاب‌های کودک و نوجوان داریم.»

● تقویت جبهه فرهنگی با معرفی کتاب

رضا فضایی، مدیر کافه کتاب ستاره‌ها که چند ماهی می‌شود با شکل و شمایل جدید به فهرست کافه کتاب‌های مشهد اضافه شده، مجموعه‌اش در ایام سوگواری امام حسین^(ع)، مخصوصا در دهه اول محرم، با تمرکز روی کتاب‌های دینی

عکس: به‌زاد صفاکاری - شاپور

و مذهبی، با معرفی کتاب جبهه فرهنگی خود را تقویت کرده است. او البته به ما می‌گوید کتاب‌فروشی‌ها و مجموعه‌های ترویج کتاب زیادی در شهر هستند که در این دو ماه چنین هدفی را دنبال می‌کنند: «گروه‌های زیادی هستند که معمولا با هماهنگی موکب‌هایی که برپا می‌شود یا به تقاضای خودشان یا به تقاضای دسته‌های عزاداری، کتاب‌های مرتبط با فضای محرم و عاشورا و امام حسین^(ع) و کتاب‌های مذهبی دیگر که معمولا مخاطبش در چنین فضایی بیشتر پیدا می‌شود، در اختیار مردم قرار می‌دهد. آن هم همراه با درصّد تخفیفی که به عنوان خیرات در نظر گرفته می‌شود.» او می‌گوید مجموعه‌اش امسال در کنار جای‌خانه امام هادی^(ع) در میدان سعدی حضور داشته است و علاوه بر جای و دمنوش و قهوه و پارچه‌ها و کتبیبه‌های مذهبی، کتاب هم در بساطشان وجود دارد. فضائلی همچنین از این می‌گوید که در دهه آخر صفر به دنبال برپایی چنین برنامه‌ای هستند.

- هدف انس همیشگی با کتاب است

او صحبت‌های خود را این گونه ادامه می‌دهد: «در اینجا دو وجه وجود دارد. یکی اینکه در همین محل برگزاری یعنی کنار موکب‌ها و هیئت‌های عزاداری، مخاطبی وجود دارد که به اصطلاح ما مخاطب تنبل است. یعنی مخاطبی که آمده جای بخورد و همان‌جا باید کتاب را به دستش برسانیم. وجه دیگر کار، تبلیغات مجموعه خودمان است که البته به دنبال مثال از ارائه بن‌های کتاب، هدفمان این است که مخاطب به صورت دائم با کتاب‌فروشی‌ها در ارتباط باشد. نمی‌توانیم حجم زیادی از کتاب‌ها را در هیئت‌های عزاداری به نمایش بگذاریم و بفروشیم، اما می‌توانیم کاری کنیم که ارتباط مخاطب با کتاب در طول سال مستمر باشد. درواقع اگر بخواهیم به صرف فروش کتاب در کنار موکب‌ها اکتفا کنیم، اتفاق خاصی نمی‌افتد. مهم این است که از مخاطب‌های عام به تعدادی مخاطب خاص برسیم که برای کتاب وقت بگذارد. این ارزشمند است. درباره مسائلی چون نذر کتاب هم باید حواسمان باشد که هدفمند باشد. یعنی در جایی این اتفاق بیفتد که واقعا نیازش احساس می‌شود.»

صالح مدرس زاده:
کتاب «حضرت حجت^(ع)» یکی از بهترین کتاب‌ها برای آشنایی بیشتر با موضوع مهدویت است

نسخه نرفت. (۱۲۱۱) / که سال ۴۰۰ هجری نسخه سوم و اصلی شاهنامه کامل شد. (۱۲۴) فردوسی به سال ۴۱۱ هجری، در هشتاد سالگی، پس از دوره‌ای ناخوشی و در تنگدستی درگذشت. (۱۳۳) حکیم توس را پس از مرگ، در باغ شخصی‌اش در شهر طابران نزدیک دروازه رزان به خاک سپردند. (۱۳۴) / بنابر گفته فردوسی، آخرین نسخه شاهنامه شامل چیزی حدود شصت هزار بیت بود. اما اغلب نسخه‌های خطی قابل اعتماد شاهنامه کمی بیش از پنجاه هزار بیت دارند. (۱۲۵) بخش‌های الحاقی شاهنامه از تکرارهای غیرلازم و پیوندهای سستشان کاملا قابل شناسایی هستند. (۱۳۸) شاهنامه، به سه بخش متوالی قابل تقسیم است: بخش اساطیری، بخش پهلوانی و بخش تاریخی. (۱۳۹) / بخش اساطیری که با کیومرث آغاز شده و با گرفتن انتقام مرگ ایرج، توسط نواش منوچهر پایان می‌یابد، حدود ۲۱۰۰ بیت (چهار درصد کل شاهنامه) است. (۱۴۱) تقریبا دوسوم شاهنامه به دوران پهلوانان اختصاص دارد که از سلطنت منوچهر تا حمله اسکندر را در بر می‌گیرد. (ص ۱۴۱) در بخش تاریخی، تاریخ دوره ساسانیان تا حمله اعراب با دقت بسیار زیاد روایت می‌شود. (۱۵۰).

کتاب «زندگی‌نامه تحلیلی فردوسی»، نویسنده: علیرضا شاپور شهبازی ترجمه: هاید مشایخ ناشر: هرمس، ۱۴۰۰ (چاپ پنجم)

زندگینامه تحلیلی فردوسی
علیرضا شاپور شهبازی
رما مشایخ

صاحب‌خبر

تحولات شعر در دهه ۷۰ و ۸۰

مزدک پنجه‌ای، شاعر، روزنامه‌نگار و پژوهشگر ادبی، در گفت‌وگویی که با ایننا داشته به جریان‌های متأخر شعر فارسی و مهم‌ترین تحولات شعر در دهه‌های اخیر یعنی دهه‌های ۷۰، ۸۰ و ۹۰ پرداخته است.

او در بخشی از صحبت‌هایش درباره شعر در دهه ۷۰ و خصوصیت و مختصاتی که دنبال کرده و مزایا و معایب آن گفت: «شعر موسوم به دهه ۷۰ با تأکید بر زبان محوری، ساختارشکنی، معنازدایی، پیچیده‌نویسی، چندصدایی، چندخوانشی، تغییر لحن، دیداری کردن شعر، تغییر در نوشتار و گرافیک شعر، پایان باز و بسیاری امکانات شکل گرفت و بسیاری معتقدند این تغییرات و اتفاقات که در ابتدا همراه با افراط و تفریط در اجرای شعر و گاه اجرای شعر بر اساس تئوری‌های صادره و تفسیر شده بود، در نهایت پس از رسیدن به نیمه‌دهه ۸۰ شاهد ادامه منطقی شعر توسط شاعران بودیم. در جریان‌شناسی شعر دهه ۷۰ جریان‌ها و گونه‌های مختلفی از شعر توسط شاعران در طول این دوره پیشنهاد شد که برخی از این جریانات در حد یک بازیگوشی، تجربه و ادعا ماند و هیچ‌گاه نتوانست در دهه‌های بعدی ادامه حیات دهد. در آن دوره شاهد ظهور جریان‌های شعری چون شعر اشیا، شعر حرکت، شینما (شعر و سینما)، عکاسی (شعر و عکس)، شعر نوگراف (آمیزش کلمه و تصویر)، شعر دیجیتال (کاربرد شعر و تصویر متحرک)، شعر مرعب، شعر وسط چین، شعر رنگ، خواندنی (تلفیق کلمه، رنگ و تصویر)، شعر صوتی (تم‌گریز از مرکز و اسکیزوفرنیکال)، شعر گفتار، کانکریت و فرانو بودیم که برخی از این جریانات در دوره‌ا کنون نیز حیات دارند.» این پژوهشگر ادبی در پاسخ به این سؤال که در دهه ۸۰ و ۹۰ اوضاع چگونه بود؟ از این گفت که: دهه‌های ۸۰ و ۹۰، در واقع اوج پیشرفت بشر در عرصه فناوری خاصه در امور رایانه‌ای و گوشی همراه است. با ظهور شبکه‌های اجتماعی، وبلاگ، فیس‌بوک و نرم‌افزارهای ارتباط جمعی جلگی موجب شد تا فارغ از ارتقای سطح دانش عمومی جامعه، میزان دسترسی افراد به کتاب، نشریات، اخبار، آفرینه‌های شاعران، نویسندگان و دیگر هنرمندان نیز با سهولت بیشتری انجام شود. در همین دوره البته شاهد ظهور جریان شعری به نام شعر ساده (ساده‌نویسی- سهل و ممتنع) بودیم که در سنت شعری ما ریشه در شعرهای سعدی و در ادبیات معاصر، ریشه در شعرهای بیژن جلالی و برخی از شاعران بعد از او داشته است.

ظهور شعر ساده واکنشی به آن دست از اشعاری بود که در شعر موسوم به دهه ۷۰ به سمت پیچیدگی معنایی پیش می‌رفت که البته موجب دوری مخاطب از شعر فارسی نیز شده بود. اما این جریان ساده‌نویسی چیزی بر ظرفیت‌های شعر معاصر به شکل ویژه و شاخص اضافه نکرد، بلکه به واسطه تکرار لحن، ساده‌سازی معنا، بی‌پیرایگی زبان و کلیشه‌شدن این زمینه‌ساز بازگشت ادبی را به شعر دهه ۳۰ و ۴۰ فراهم آورد. شاید یکی دیگر از دلایل این اتفاق آن بود که هر نوآمده‌ای به واسطه فضای ایجاد شده در شبکه‌های مجازی این امکان را برای خود مهیا دیده است که با هر سطحی، نوشته‌های خود را از این طریق منتشر کند. درواقع آسیب‌شناسی این قضیه جایی است که شاعران با مخاطبانی روبه‌رو می‌شوند که از سطح دانش و زیبایی‌شناسی نازلی برخوردارند. از سویی دیگر این آسیب موجب شده است تا عده‌ای از شاعران و مخاطبان به سمت تکرار و بازنویسی عادت‌های زبانی شعر در دهه ۳۰ و ۴۰ بروند.

پنجه‌ای در ادامه صحبت‌هایش گفت: «شعر معاصر ایران، یک موجود زنده است. در این اتمسفر تنفس می‌کند، قطعا هر جریان و هر اتفاق سیاسی اجتماعی، تکنولوژیکی بر بطن شعر معاصر نیز تأثیر خواهد گذاشت. همین که شعر معاصر ما نزدیک به شعر جهان شده است و شاعران‌ما به واسطه همین پذیرش رویکرد مدرنیته و پست مدرنیسم در تکنیک، فرم و اندیشه می‌توانند در مجالس شعر اروپا و امریکا حضور یابند و شعر بخوانند، خود نشان از تغییر مثبت دارد. تغییر یک ضرورت تاریخی بوده است. همان گونه که در دیگر عرصه‌ها تغییر به نفع زندگی بوده، قطعا مدرنیته تأثیر مثبت خود را داشته است. هم اینکه امروز گردش آثار ادبی در فضای مجازی بدون مییزی و بدون صرف هزینه انجام می‌شود، خود یکی از نشانه‌های مهم این تغییر است.»

اصل این گفت‌وگو را با اسکن‌کد می‌توانید در خبرگزاری ایننا بخوانید.

زین‌قندیار

علیرضا حیدری / مدرس ویراستاری

- ناویراسته** ❏

قیمت لب‌تاپ در روزهای اخیر نوسان داشته است.

- ویراسته** ❏

قیمت لب‌تاپ در روزهای اخیر نوسان داشته است.

- نکته** ❏

واژه‌اپه معنای بخشی از یا که بالاتر از انوست و واژه‌top به معنای بالای چیزی است. پس لب‌تاپ یعنی رایانه‌ای که آن را روی پامی گذاریم. بنابراین، لب‌تاپ یا لب‌تاپ به آن‌ها لب‌تاپ درست نیست.

#زین-قندپارسی